

Regiongemensam hygienombudsträff för primärvård

19 mars 2026

AGENDA

- Omvärldsbevakning, nyheter och information
- Tema: Aseptik i primärvård
- Övriga frågor
- Kommande träffar

This photo av PhotoAuthor licensieras under CC BY-SA

Omvärldsbevakning

Vad pågår lokalt, nationellt och globalt som skulle kunna påverka oss?

- Ökande resistensproblematik
- Antimikrobiell resistens (AMR)

Resistensutveckling

Ökningen i procent av multiresistenta bakterier (MRB) i regionen från år 2024-2025.

ESBL: +13 %

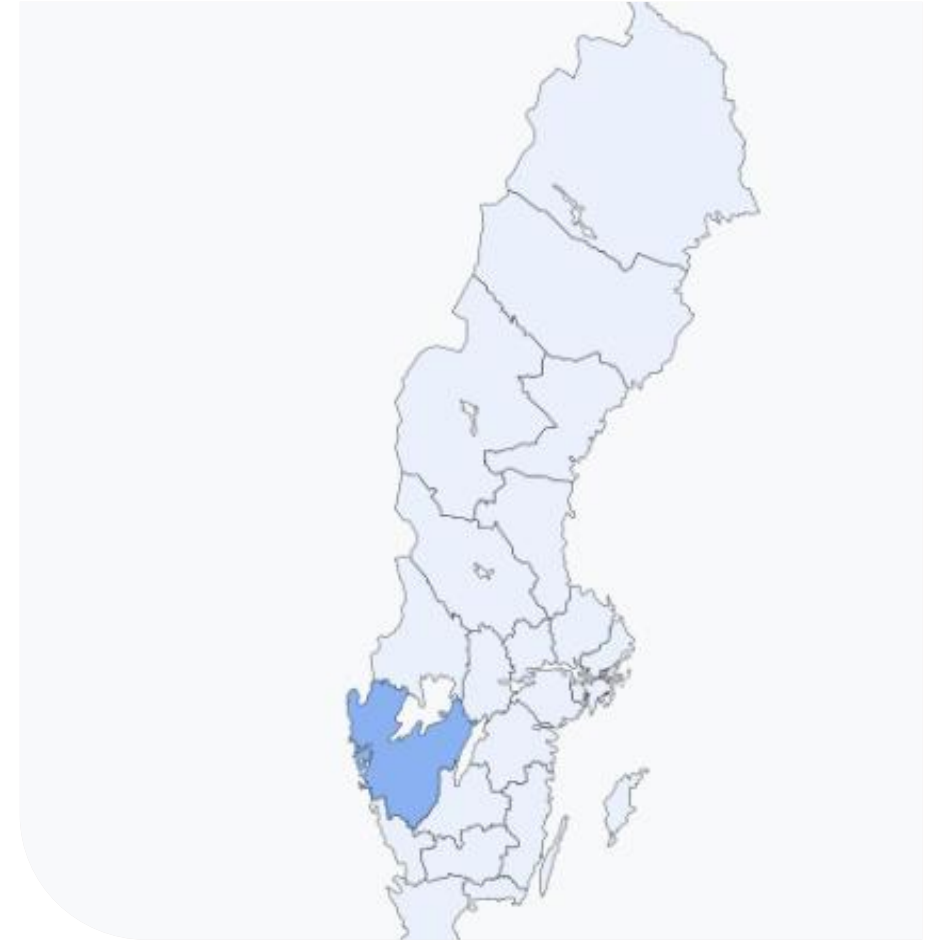
ESBL-carba: +18 % (högsta sedan 2012)

MRSA: +21 %

VRE: +193 %

Källa: Smittskydd VGR

- Ökningarna är **tydliga och oroande**.
- VRE-ökningen är särskilt markant (ökningen inkluderar några av de större utbrotten).
- Det finns troligen ett betydande mörkertal då provtagning inte sker på alla patienter. Det faktiska antalet bärare kan därför vara betydligt högre än rapporterat.

Antimikrobiell resistens (AMR)

- Ett av vår tids största globala hot mot hälsa och livsmedelsproduktion.
- Minskad möjlighet att behandla infektioner hos människor och djur → ökad sjuklighet, dödlighet och omfattande samhällsekonomiska konsekvenser.
- Hotar att underminera hela den moderna sjukvården.

AMR=Antimikrobiell resistens
MRB=Multiresistenta bakterier

10-års strategi skapar
förutsägbarhet och uthållighet i
det fortsatta arbetet.

Sveriges mål för förebyggande insatser

- Barnvaccinationstäckningen ska inte understiga den nuvarande nivån av 95 procent och i enlighet med WHO:s rekommendationer eftersträvas en god vaccinationstäckning hos riskgrupper mot bland annat influensa och covid19.
- Förmågan att upprätthålla ett gott djurhälsoläge har bibehållits.
- Det vårdhygieniska och infektionsförebyggande arbetet inom djurens hälso- och sjukvård samt inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och LSS-verksamhet inom humansektorn har gjort att risken för smittspridning och vårdrelaterade infektioner minskat.

➤ Vaccinationer

➤ Vårdhygien och infektionsprevention

Målområde 6

Minskad uppkomst och spridning av infektioner inklusive vårdrelaterade infektioner bland människor

Sveriges mål för vårdrelaterade infektioner

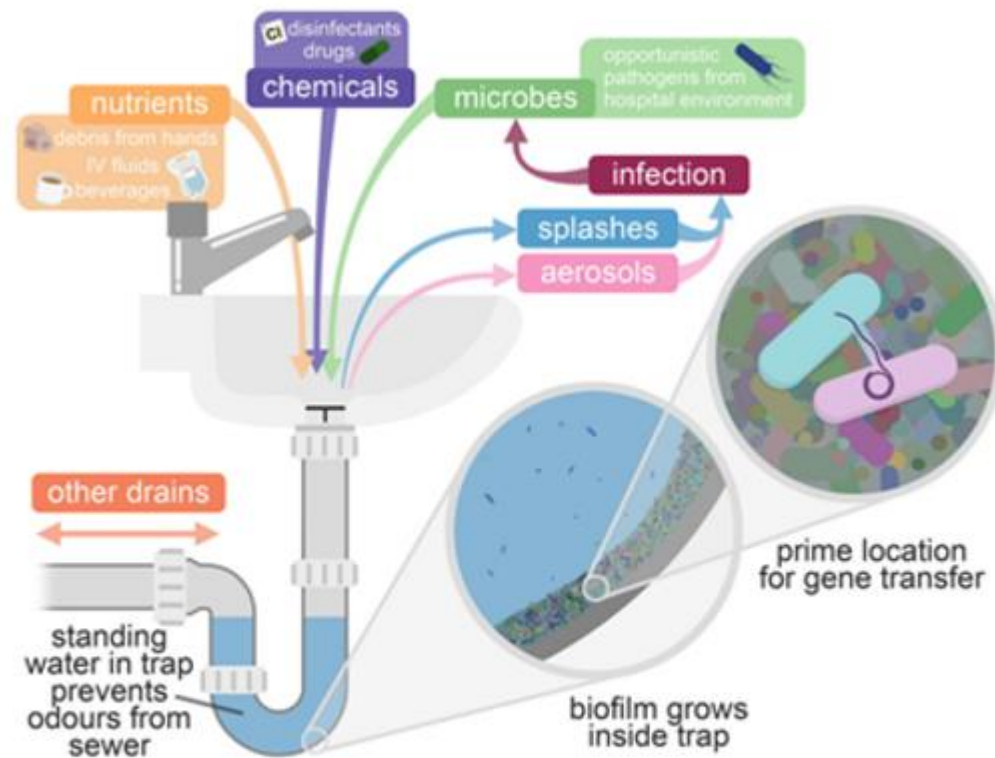
- Genomsnittet för andelen vårdrelaterade infektioner hos människor (i enlighet med ECDC:s definition) mellan 2026–2035 har minskat med en tredjedel, jämfört med 2023-års data från ECDC:s punktprevalensmätning genomförd i Sverige.

- Förebyggande gott vårdhygieniskt arbete
- Löpande uppföljning

Målområdet innebär att förebyggande arbete inom olika sektorer bidrar till en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och till minskade infektioner, bland annat genom nationella vaccinationsprogram samt vaccinationer som erbjuds av regionerna. Inom hälso- och sjukvård, socialtjänst, LSS-verksamhet samt tandvård genomförs förebyggande arbete för att begränsa uppkomst och smittspridning av vårdrelaterade infektioner och för att bidra till patientsäker vård och insatser av god kvalitet bland annat genom ett gott vårdhygieniskt arbete. Förekomst, insatser, åtgärder och utfall följs upp löpande och utvecklingsarbete behövs för att använda och utveckla automatiserade och standardiserade digitala verktyg för att mäta och kunna förebygga vårdrelaterade infektioner.

Tvättställ i vårdmiljö, smittspridningsrisk

- Växande globalt problem
- Även i Svensk kontext:
  - [Artikel av Waller et al 2025](#)
- Avloppsmiljö som reservoar för patogener
- Medvetenhet kring problemet behöver öka.

McCallum G, Hall J. The hospital sink drain microbiome as a melting pot for AMR transmission to nosocomial pathogens. *Antimicrobials & Resistance*. 2025, 3:68 (1-8).

Figure 1. (A) Water from a running tap can splash some distance away from the sink, highlighted by circles on the paper towels on the floor. (B) Water can splash from undertaking hand hygiene, again highlighted by wet paper towels on the floor. (C) A typical intensive care unit patient bed space with equipment situated around a handwash basin.

Vad kan vi göra åt saken?

Längre perspektiv

- Vårdens arkitektur
- Medvetenhet och beteende

Här och nu

- Medvetenhet och beteende

Ja!

Tvätta händerna, ta vatten att dricka
etc.

Nej!

Töm ut kroppsvätskor, tvättvatten,
placera saker på tvättställskanten etc.

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Giltig från 2026-03-17

Vårdhygieniska aspekter på tvättställ och avloppsnära ytor

Regiongemensam vårdhygienisk rutin/riktlinje
Rekommendation för all hälso- och sjukvård samt kommunal vård och omsorg i Västra Götalandsregionen. Framtagen i samarbete mellan vårdhygienheter i Västra Götaland.

Förändringar sedan föregående version
Ny regiongemensam rutin som ersätter tidigare lokala rutiner.

Bakgrund och syfte

Bakterier som trivs i fuktig miljö lever ofta i så kallad biofilm. Biofilm bildas i avloppsledning, botten och på andra delar av tvättställ, duschbrunn med mera. Tillväxt av biofilm och bakterier gynnas om de tillförs näring i form av till exempel saft, sondnäring eller kroppsvätskor samt av stillastående vatten. På sjukhus används tvättställ, duschar och toaletter av många människor och utbrott av infektioner på sjukhus med koppling till avlopp och avloppsnära ytor har beskrivits (1, 2). Risk för smittspridning ökar vid dålig avrinning eller om vattenstrålen träffar rakt ned i avlopp/avloppssil. Stänk från avlopp innebär risk för spridning av samma smittämnen som finns i avloppets biofilm. Avloppsbiofilm kan utgöra en reservoar för multiresistenta bakterier.

Syftet med rutinen är att minska risk för smittspridning via tvättställ och andra avloppsnära ytor.

Avgränsningar

Rutinen beskriver hur vårdpersonal ska hantera befintliga patientnära tvättställ och avloppsnära ytor. Placering och utformning av tvättställ vid ny- eller

Ny rutin

Vårdhandboken

Reviderade avsnitt med vårdhygienisk relevans

- Basala hygienrutiner
- Städning och rengöring
- Tvätthantering
- Medicintekniska produkter och mikrobiell renhet

[Prenumerera på nyhetsbrev - Vårdhandboken](#)

Reviderat avsnitt i vårdhandboken: Basala hygienrutiner, BHR

Arbetskläder

Händer och underarmar

Hår, skägg och piercing

Handhygien

Skyddshandskar

Plastförkläde

Personlig skyddsutrustning

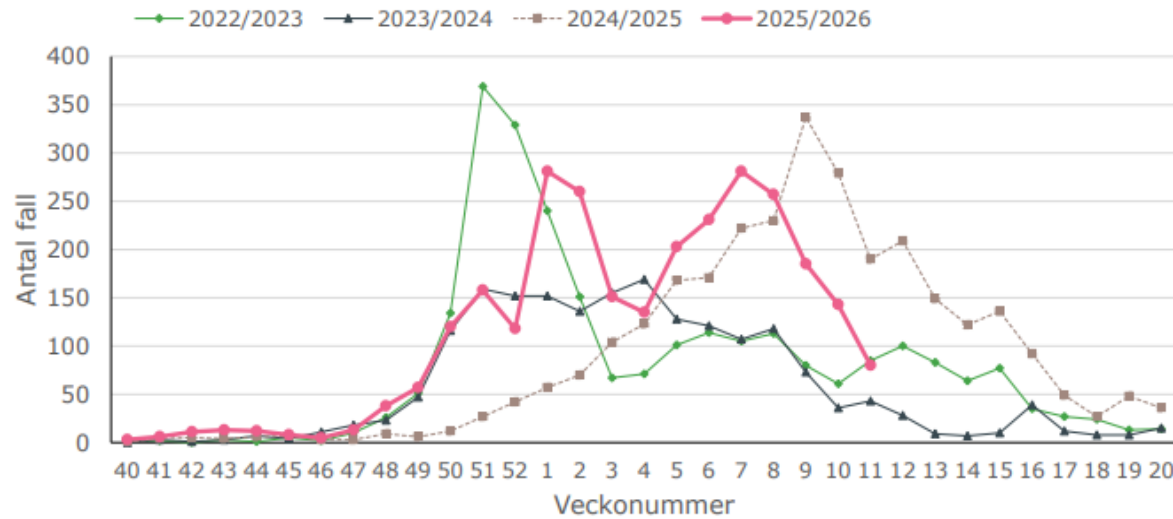
Punktdeinfektion

Länk till:
[Affisch Basala hygienrutiner](#)
med hänvisning till hygienkörtet

Luftvägssmitta

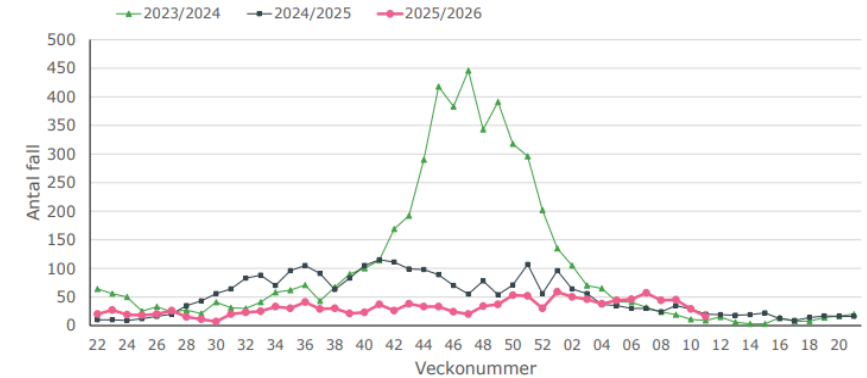
Pågående tuff säsong Influensa A och B

Antal fall som rapporterats till Smittskydd Västra Götaland per vecka, de fyra senaste säsongerna.

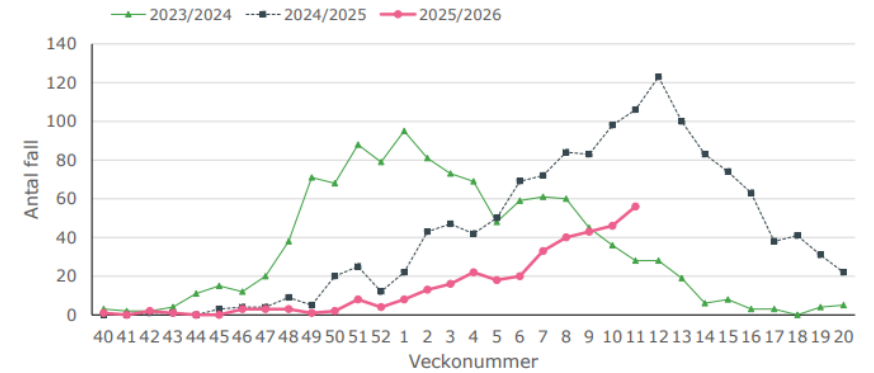
Covid-19

Antal fall som rapporterats till Smittskydd Västra Götaland per vecka, från vecka 22 till vecka 21, de tre senaste säsongerna.

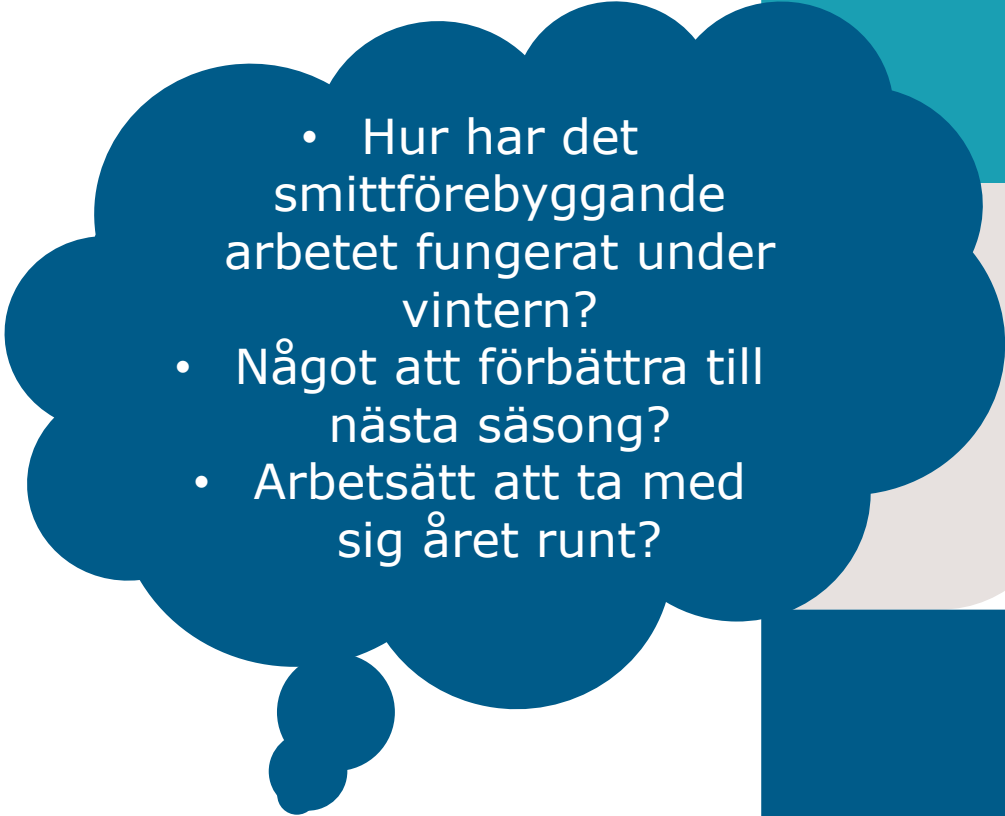
RS-virus

Antal fall som rapporterats till Smittskydd Västra Götaland per vecka, de tre senaste säsongerna.
Källa: Folkhälsomyndigheten och Sminet.

Luftvägssmitta

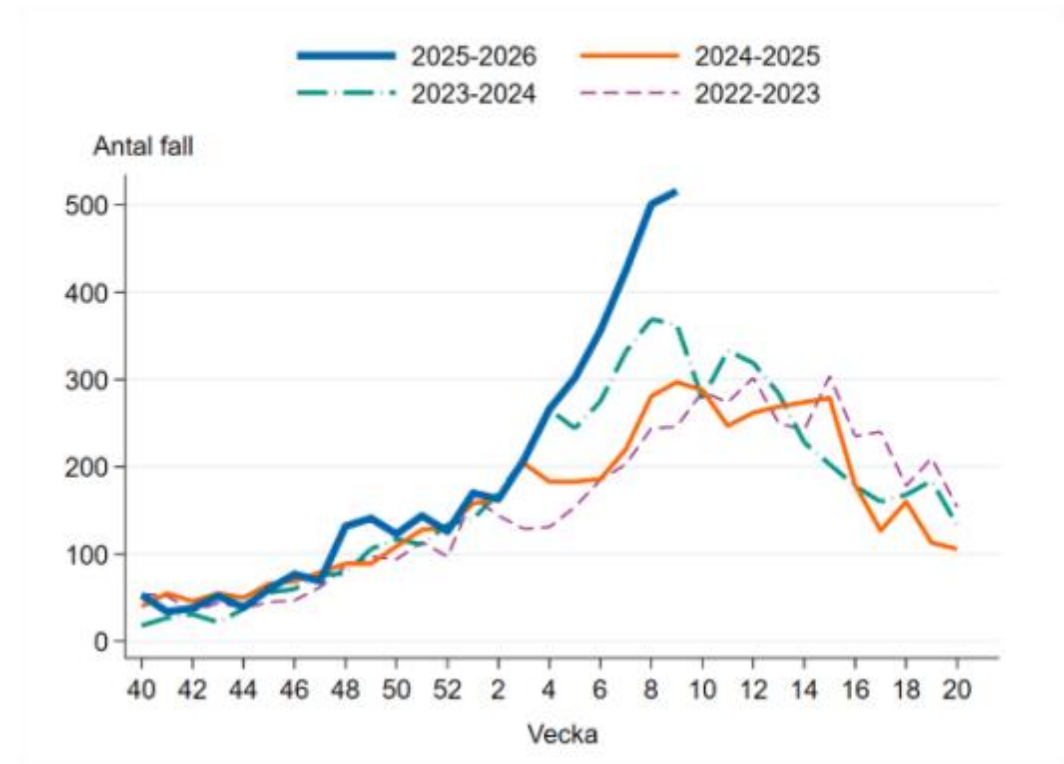
- Smittförebyggande åtgärder
  - Basala hygienrutiner
  - Riskfaktorer, observans symtom
- Plus vid behov:
  - Fysisk distansering
  - Source control, nivå 1-3
- Kom ihåg, observans luftburna smittor

-
- Hur har det smittförebyggande arbetet fungerat under vintern?
  - Något att förbättra till nästa säsong?
  - Arbetsätt att ta med sig året runt?

Tarmsmitta

- Pågående tuff säsong
- Följsamhet till BHR
- Hänsyn till riskfaktorer

Figur 2a. Antal laboratorieverifierade fall av calicivirus säsong 2022-2023, 2023-2024 och 2024-2025 samt fram till aktuell rapportvecka säsong 2025-2026.

Vårdhygienisk egenkontroll, VEK

- Kvalitetsindikator VGRs patientsäkerhetsplan from 2025
- Krav och kvalitetsboken (KOK-boken) from 2026
  - Gör era verksamheter VEK?
  - Är ni som hygienombud delaktiga i genomförandet?
  - Möjlighet till stöd från Vårdhygien.

3.	Städning, rengöring och desinfektion	Ja	Nej
3:1	<p>Finns det kunskap och skriftliga rutiner för vad som ingår i regelmässig städning och städning mellan patienter på undersökningsrum? Väntrum och patienttoaletter inkluderas.</p> <p>Det innebär att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • det finns en skriftlig ansvarsfördelning mellan städ- och vårdpersonal för vem som städar vad. • det ska framgå i rutinerna hur ofta det ska utföras och vilka metoder som ska användas. • linjechef följer återkommande upp följsamhet till rutiner. <p>Vårdhandboken - Rengöring och städmetoder</p>	☐	☐
3:2	<p>Finns det kunskap och skriftliga rutiner för hur rengöring och desinfektion av medicintekniska produkter för flergångsbruk ska utföras enligt tillverkarens anvisning?</p> <p>Det innebär att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • det finns en förteckning med tillhörande rengöringsrutin över enhetens medicintekniska produkter för flergångsbruk och hur ofta det ska utföras. Exempelvis saturationsmätare, EKG-apparat, brits och avtorkningsbara kuddar. • medarbetarna har kunskap om vad som är en engångs- respektive flergångsprodukt. Engångsprodukter markerade med en överstruken tvåå återanvänds inte. • linjechef följer återkommande upp följsamhet till rutiner. <p>Vårdhandboken - Medicinteknisk produkt med specificerad mikrobiell renhet Vårdhandboken - Ren och steril rutin utanför operationsenheter</p>	☐	☐
3:3	<p>Finns det en rutin att regelbundet inspektera ytskikt för att upptäcka slitage?</p> <p>Det innebär exempelvis att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokaler, möbler och medicintekniska produkter ska vara hela lätta att rengöra och desinfektera. 	☐	☐

[Vårdhygienisk Egenkontroll \(VEK\) -
Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen](#)

Vårdhygien på vårdgivarwebben

- Samlad sida om vårdhygien på Vårdgivarwebben.
- Ledningsstöd, uppföljningsstöd, kunskap, riktlinjer, praktiskt material
- På gång: FAQ

Observera, de Vårdhygiens "geografiska områdessidor" finns fortfarande kvar. Saknar du något på gemensamma sidan kan du finna det på "din geografiska sida"

[Primärvård - Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen](#)

Dagens tema

Grundläggande aseptik i primärvård

Grundläggande aseptik i vård och omsorg

Aseptik handlar om att inte förorena, att exempelvis bevara renhetsnivån på en medicinteknisk produkt i hela kedjan ända fram till och med användande hos patient.

Det uppnås genom goda rutiner kring förrådshantering, uppdukning och all annan hantering av materialet. Renhetsnivån på en produkt bibehålls bara så länge den inte förorenas av omgivningen eller våra händer. **Hela kedjan är viktig!**

Renhetsnivå och infektionsrisk

Inom vård och omsorg används medicintekniska produkter med olika renhetsnivå för undersökning, vård och behandling. Vilken renhetsnivå som krävs beror på infektionsrisk.

Infektionsrisk	Användningsområden	Lägsta renhetsnivå på material	Exempel
Hög Låg	Penetrerar hud/slemhinna. Genomströmmas av vätskor till/från områden som normalt är sterila. Implantat.	<i>Sterilt material</i> som genomgått validerad process.	Kompress, urinkateter, kanyl, förband
	Berör slemhinna eller skadad hud	<i>Desinfekterat material</i> som genomgått process för säker användning i ett visst sammanhang, exempelvis i diskdesinfektor. <i>Icke-sterilt engångsmaterial</i> som är gjorda så att risk att infekteras minimerats.	Pincett, rondskål Spatel, spekulum, förband
	Berör hel hud.	<i>Rengjort material.</i>	Stetoskop, blodtrycksmanschett, pulsoximeter

För att patienten ska kunna undersökas, vårdas och behandlas med material som håller rätt renhetsnivå krävs kunskap, medvetenhet och rätt förutsättningar i verksamheten.

Praktiska exempel

- Nydesinfekterade händer när diskdesinfektorn töms på desinfekterat gods och när material hämtas ur förråd
- Aseptisk hantering av spiral vid insättning
- Sterilt material förvaras separat, skyddat från damm, fukt och kraftiga temperaturväxlingar

Vi tar en runda med fokus på aseptik!

- Grundprinciper
- Exempel

✓ **Nydesinfekterade händer vid materialhantering**

✓ Förvaring utifrån renhetsnivå

- ✓ Nydesinfekterad yta inför uppdukning

Exempel på uppdukning för sårömläggning

- ✓ Material till en ömläggning
- ✓ En ren yta och en för avfall

Hur håller man aseptiken vid korta besök under tidspress?

- Alltid tydliga separerade flöden
- Alltid medvetenhet om risk för korskontaminering: "Var är jag med mina händer"

AI-genererad bild "uppdukning för cellprovtagning"

Att förhålla sig till...

Patientens normalflora

- Hudbakterier, slemhinnebakterier etc. med/utan resistens (känd eller okänd)

Smittämnen r/t patientens tillstånd

- Ex. bakterier i kroniska sår, eksem, HPV-virus i vagina

Omgivningsflora

- Speciella förutsättningar i vårdmiljö

Men det är ju ändå inte
sterilt i
såret/underlivet/tarmen!

Nej, men du ska inte tillföra nya
smittämnen dit.
Inte heller sprida smittämnen
därifrån.
Därför behöver du tänka
aseptik i varje steg.

Hos patienten

Riskvärdering och basala hygienrutiner

- Alltid handdesinfektion före, mellan och efter
- Kroppsvätskor? → Handskar, byts mellan olika moment
- Risk att förorena arbetsdräkt? → Förkläde
- Stänkrisk? → Stänkskydd för ansikte
- Kräkning/diarré? → Kompletterande handtvätt

Medvetenhet; var är jag med mina händer och mitt material?

Papper eller ej?

- Britspapper fyller ingen/liten funktion ur ett vårdhygieniskt perspektiv, mer en komfortfråga.
- Ett absorberande underlägg kan skydda britsen och underlätta efterarbete med rengöring och desinfektion av ytan.
- Oavsett om britspapper används eller inte så ska smittrening ske mellan patienter utifrån riskbedömning.

Exempel: Riskvärdering, handskar eller inte handskar

Exempel: Mellan olika moment

- ✓ Förorenat material hålls separerat från rent / kastas direkt
- ✓ Soppåse knyts ihop, alltid exempelvis efter omläggning av större vätskande sår samt vid behov.

Efter patientmötet

- Rengöring och desinfektion utifrån riskbedömning, exempelvis
  - Brits
  - Gynsstol
  - Uppduktningssvagn eller bricka
  - Utrustning som delas samt flergångsmaterial

2026-02-13

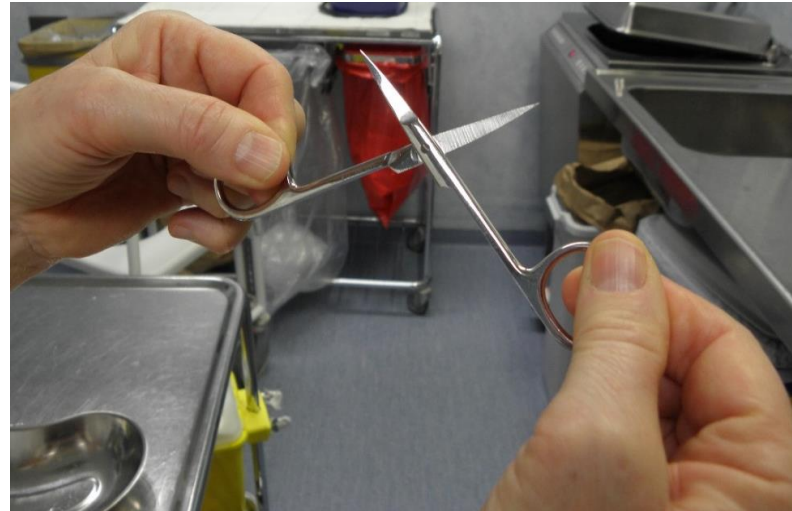
Medel för rengöring och desinfektion

<p>Etanol med tensid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etanol 70-75% för desinfektion • Tensid för rengöring 	<p>Isopropyl med tensid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Isopropyl 40-45% för desinfektion • Tensid för rengöring 	<p>Virkon</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oxiderande ämnen för desinfektion • Tensid för rengöring
		

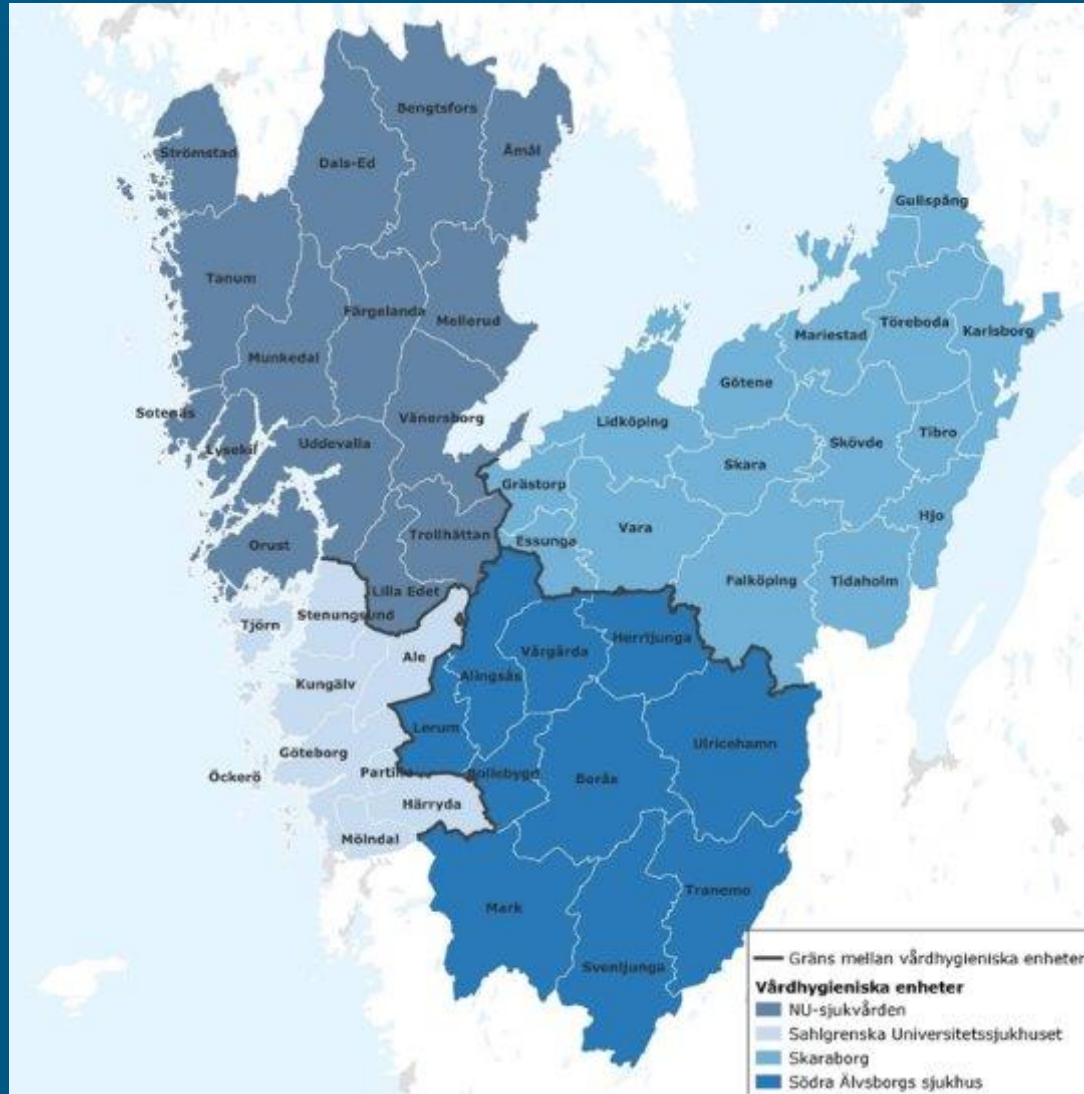
- ✓ Alkohol (etanol och isopropyl) har effekt på bakterier, vissa virus och svampar
- ✓ Virkon har effekt på bakterier, fler virus, svampar och viss effekt på sporer
- ✓ Olika alkoholer har optimal desinfekterande effekt i olika koncentrationer
- ✓ Virkon väljs vid: Clostridier, calicivirus samt diarré och kräkning utan känd orsak
- ✓ Tillverkare av utrustning kan ha rekommendationer om vilken medel som bör användas för produktens hållbarhet

Efter patientmötet

- ✓ Flergångsgods körs i diskdesinfektor så snart som möjligt
- ✓ Öppna saxar/peanger/etc.
- ✓ Lasta maskinen rätt

- ✓ När programmet är klart, öppna luckan, desinfektera händerna
- ✓ Okulärbesikta
- ✓ Till ordinarie lagringsplats så snart som möjligt

Vårdhygien i Västra Götaland - Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen

Jenny Andersson

Hygiensjuksköterska, Södra Älvsborg

Telefonnummer

Mobil: [0701-60 41 95](tel:0701-604195)

Kontor: [033 - 616 29 05](tel:033-6162905)

E-post

jenny.k.andersson@vgregion.se

Osk Atladottir

Hygiensjuksköterska, Göteborg och Södra Bohuslän

Telefonnummer

Mobil: [070 - 082 36 19](tel:070-0823619)

Kontor: [031 - 342 44 97](tel:031-3424497)

E-post

osk.atladottir@vgregion.se

Meliha Arnodt

Hygienläkare, Göteborg och Södra Bohuslän

Telefonnummer

Mobil: [072 - 204 94 02](tel:072-2049402)

Kontor: [031 - 342 49 84](tel:031-3424984)

E-post

meliha.arnodt@vgregion.se

Carita Svantesson

Hygiensjuksköterska, Skaraborg

Telefonnummer

Mobil: [076 - 219 97 45](tel:076-2199745)

Kontor: [0500 - 43 20 84](tel:0500-432084)

E-post

carita.svantesson@vgregion.se

Julia Lenzen

Hygienläkare, Skaraborg

Telefonnummer

Mobil: [073 - 620 04 19](tel:073-6200419)

Kontor: [0500 - 43 23 32](tel:0500-432332)

E-post

julia.lenzen@vgregion.se

Elisabeth Eriksson Eriksson Gebring

Hygiensjuksköterska, Norra Älvsborg och Bohuslän

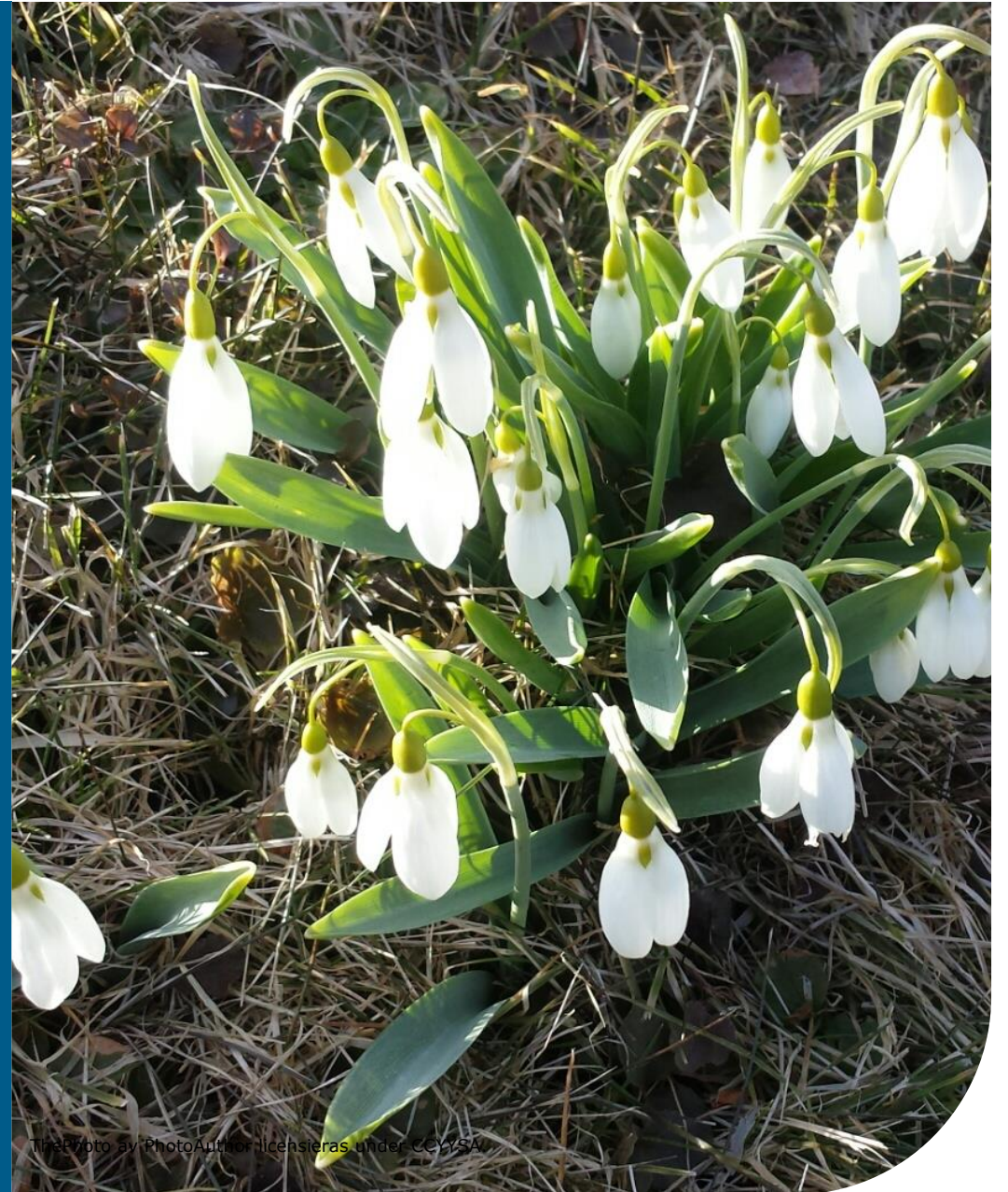
Telefonnummer

Kontor: [010 - 435 47 43](tel:010-4354743)

E-post

elisabeth.eriksson.gebring@vgregion.se

Tack för idag!

The Photo by PhotoAuthor licensed under CC BY SA